

Eduskunnan hallintovaliokunta

Asia: Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi pakkokeinolain ja esitutkintalain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 217/2022 vp)

Viite: Eduskunnan hallintovaliokunnan lausuntopyyntö

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry:n lausunto:

SPJL ei katso aiheelliseksi lausua yksityiskohtaisesti hallituksen esityksestä.

Yleistä:

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry pitää oikeusturvaa erittäin tärkeänä osana rikosoikeudellista järjestelmää. Hallituksen esityksessä on tuotu esille hyviä perusteluja muun muassa haavoittuvassa asemassa olevien rikosten uhrien aseman parantamiseksi rikosprosessissa, rikosasioiden käsittelyn nopeuttamiseksi ja tehostamiseksi sekä nykyistä paremman yhteistyön varmistamiseksi esitutkintaviranomaisten ja syyttäjän välillä. Kokonaisuuden tulee olla mahdollisimman selkeä ja johdonmukainen, jotta lainsäädännön tulkinnanvaraisuutta voitaisiin minimoida.

Lakimuutosehdotukset ovat pääosin hyvin perusteltuja ja siten kannatettavia. Muutosehdotuksia on arvioitu laajasti myös suhteessa perustuslakiin, mikä on tärkeää erityisesti pakkokeinojen osalta, koska pakkokeinojen käytöllä puututaan perustuslaissa ja kansainvälisissä ihmisoikeusvelvoitteissa suojattuihin oikeushyviin.

Yhtäläisesti tulee huomioida uudistusten vaikutus rikosten torjuntaan ja rikosoikeudellisen vastuun toteutumiseen. Keskeisen haasteen tähän oikeusvaltion näkökulmasta luo poliisin ja muiden esitutkintaviranomaisten toimintamahdollisuudet ja sitä kautta toimintakyky selvittää rikoksia mahdollisimman tehokkaasti. Rikosoikeudellisen järjestelmän tehokkuus ja uskottavuus edellyttää, että rikosoikeudellinen vastuu myös käytännössä toteutuu. Siten salaisten pakkokeinojen ja tiedonhankinnan kehittäminen vastaamaan paremmin nykyajan vaateita on erittäin kannatettavaa.

Hallituksen esityksessä ns. putkakuolemiin liittyvä lainsäädäntömuutos on perusteltu ja kannatettava, jolloin tutkinnanjohtajuuden keskittämällä syyttäjälle vältettäisiin turhaa ja päällekkäistä työtä, joka voisi vaikuttaa rikosprosessin lyhentymiseen näiltä osin. Menettelyä selkeytettäisiin myös objektiivisen tarkastelun näkökulmasta turvaamalla, että tieto putkakuolemasta tulisi aina syyttäjälle.

Hallituksen esityksessä poliisin voimankäyttötilanteisiin liittyvällä lainsäädäntömuutoksella kirjattaisiin lakiin nykyisen sekä poliisin että syyttäjän ohjeistuksen ja vakiintuneen käytännön mukainen ilmoitusvelvollisuus. Asiasta on sen tärkeyden vuoksi perusteltua säätää lain tasolla. Lakiin kirjaamista voidaan pitää perusteltuna yleisen edun, asianosaisten oikeusturvan sekä tutkinnan puolueettomuuden kannalta vahvistamalla voimankäyttötilanteiden perusteellista selvittämistä poliisiorganisaation ulkopuolisen tahon toimesta. Ilmoituksella on myös rikosasian

myöhempää käsittelyä ajatellen merkittävä rooli muun muassa asian perehtymisen kannalta ja helpottaa asian käsittelyä rikosprosessin myöhemmissä vaiheissa.

Hallituksen esityksessä arvioidaan useiden ehdotusten säästävän toimivaltaisten viranomaisten, kuten esitutkintaviranomaisten, resursseja tai olevan kustannusneutraaleja. Näiden ehdotusten käytännön toteutukseen tarvittavat mahdolliset taloudelliset resurssit rikosprosessiketjun toimijoiden hallinnonaloille tulisi rahoittaa erikseen. Niitä ei saa vähentää virastojen perustoimintamäärärahoista, vaan niihin on varattava oma rahoitus näiden määrärahojen ulkopuolelta. Muutoksista ja uudistuksista aiheutuvat kustannukset eivät muutenkaan saa vaikuttaa vähentävästi virastojen toimintaedellytyksiin.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry

Mika Nygård
järjestöpäällikkö

Jesper Thurin
lakimies